Emilia Sahlin & Johanna Wickberg
Uppsats
Examinator: Fredrika Thelandersson

MKVA22: 4/ VT 2022
Lunds universitet
Handledare: Fredric Edin

En riktig flykting?

En multimodal diskursanalys av nyhetsmediers visuella berättelse om kvinnliga flyktingar från Ukraina

Lunds Universitet
Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och kommunikationsvetenskap
MKVA22:4 Vårterminen 2022

Inledning och bakgrund 3

2. Syfte och frågeställning 4

3. Teori 4

3.1 Makt 4

3.2 Genus 6

3.2.1. Symbolisk utplåning 7

3.2.2. Kvinnokroppen som nationell symbol och projekt 8

3.3 Tidigare forskning 9

4. Metod 10

4.1. Multimodal diskursanalys 11

4.1.1. Symbolisk interaktion 11

4.1.2. Den ideationella funktionen 12

4.1.3. Spatial organisering 13

4.1.4. Interdiskursivitet 14

4.2. Frågor 14

4.3. Urval 16

4.4. Avgränsningar 17

4.5. Etik 17

4.5.1 Reflektion 18

5. Resultat och analys 18

5.1. Resultatsammanfattning 18

5.2. Symbolisk interaktion 21

5.3. Den ideationella funktionen 22

5.4. Spatial organisering 23

5.5. Interdiskursivitet 23

6. Diskussion 25

6.1. Symbolisk utplåning 25

6.2. Kvinnor som nationell symbol 26

6.3. Bilder som väcker sympati 27

7. Slutsats 27

7.1 Förslag till vidare forskning 29

9. Referenser 31

9.1. Webbkällor 31

9.2. Artiklar och böcker 33

Bilagor 36

Abstract

Studien undersöker representationen av kvinnliga flyktingar från Ukraina i nyhetsmediers fotografiska rapportering. Syftet är att undersöka vilken bild som ges av kvinnliga flyktingar från Ukraina i svenska nyhetsmedier. För att undersöka detta har bilder från Associated Press som har valts ut, köpts in och publicerats av Sydsvenskan analyserats. Studien har genomförts med hjälp av en multimodal diskursanalys där fotografier har valts ut genom subjektivt urval och sedan analyserats fram till dess att teoretisk mättnad har uppnåtts. Fyra bilder har analyserats med hjälp av ett diskursanalytiskt frågebatteri. Det teoretiska underlaget grundas i genusteori, maktteori samt tidigare forskning om hur kvinnliga flyktingar porträtteras i medier.

Studien visar att kvinnorna konstrueras som maktlösa, underordnade gentemot betraktaren och som fysiskt och symboliskt isolerade. Fynden överensstämmer med tidigare forskning. Vidare finner undersökningen att de kvinnliga flyktingarna stereotypiseras som sårbara och som mödrar, vilket leder till symbolisk utplåning av andra kvinnliga erfarenheter. Den journalistiska diskursen konstruerar genom sitt anspråk på kvinnokroppen som mamma ett obligatoriskt moderskap för kvinnliga flyktingar. Studien visar också att de avbildade konstrueras som en symbol för nationen och familjen. Slutligen visar undersökningen att flera av bilderna interagerar med en västerländsk diskurs som ökar legitimiteten för kvinnliga flyktingar från Ukraina genom att skapa möjlighet till igenkänning för en västerländsk betraktare.

Nyckelord: *kvinnliga flyktingar, Ukraina, genus, makt, diskursanalys, feministisk medieforskning*

1. Inledning och bakgrund

Varje år flyr miljontals människor från krig och konflikter runt om i världen. Cirka 50 procent av världens flyktingar är kvinnor, men de kvinnliga flyktingarna får sällan utrymme i medier (Blumell & Cooper 2019; Amores et al 2020). Kvinnor och barn på flykt möter stora svårigheter då de riskerar att exploateras och utsättas för övergrepp under flykten (International Rescue Committee 2022). Det är även svårare för kvinnor att få tillgång till vård och utbildning i ankomstlandet i jämförelse med män (Blumell & Cooper, 2019). År 2021 beräknades 84 miljoner människor vara på flykt i världen (UNHCR 2022).

Under vintern 2022 invaderade Ryssland Ukraina (Regeringen 2022). Flera civila mål har attackerats, bland annat har civila beskjutits och sjukhus bombats (International Rescue Committee 2022; Janzon 2022; Törnquist 2022). Invasionen har lett till att drygt 10 miljoner människor tvingats på flykt både inom Ukraina och till andra länder (UNHCR 2022).

Flyktingkrisen 2015 blev startskottet för en intensiv, flerårig debatt om flyktingmottagande i Sverige i vilken flyktingar bland annat liknades vid en naturkatastrof (Fjellman 2016). 2016 införde Sverige en av EU:s strängaste asyllagar (Migrationsverket 2022). Sex år senare verkar flyktingar från Ukraina möta en annan verklighet när de kommer hit. I Staffanstorps kommun ändrar sig till exempel det moderata kommunalrådet Christian Sonesson i flyktingfrågan och vill istället öppna för att ta emot fler flyktingar om de kommer från Ukraina:

> "Det är människor som har ett verkligt skyddsskäl. Det är kvinnor, barn, äldre som flyr medan männen stannar kvar. Vid den tidpunkten var det övervägande män mitt i livet som sökte ett bättre liv i Sverige ..." (Abbas & Landelius 2022)

Flera forskare har visat att det mediala narrativet om flyktingar är genusvillkorat – bland annat beskrivs kvinnliga flyktingar oftare som offer och sårbara, och manliga flyktingar som kriminella (Amores et al 2020: 291 ff.; Blumell & Cooper 2019). Frågan om hur olika grupper porträtteras i nyhetsmedier är en fråga om makt eftersom maktrelationer konstrueras diskursivt och medier bidrar till att skapa och återskapa maktordningar genom sitt narrativ om världen (Roosvall & Widestedt 2015: 45). Mediernas diskursiva maktutövning påverkar inte bara opinionen utan även faktiska levnadsförhållanden (Roosvall & Widestedt 2015: 46).

Rysslands invasion av Ukraina har fördrivit många människor på flykt, framförallt kvinnor, barn och äldre, eftersom alla män mellan 18-60 år måste stanna i Ukraina och delta i kriget (Ekot 2022). Hur porträtteras egentligen kvinnliga flyktingar från Ukraina i nyhetsmedier, och kan skillnaden i framställan skapa skillnader i opinionen om flyktingar och därigenom villkora asylrätten? Tidigare forskning har undersökt den mediala genusrepresentationen av flyktingar från flyktingkrisen 2015, men ingen har analyserat narrativet om de som flyr från Ukraina idag. I denna uppsats undersöker vi hur kvinnliga flyktingar avbildas i nyhetsmediers rapportering av kriget i Ukraina.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med vår uppsats är att undersöka vilken bild nyhetsmedier ger av kvinnliga flyktingar i Ukraina. Vi vill undersöka hur kvinnor på flykt porträtteras genom att analysera utvalda bilder från en internationell nyhetsaktör – Associated Press – som har valts ut av och publicerats i tidningen Sydsvenskans nätupplaga.

Vår huvudsakliga frågeställning är följande:
Vilken bild ger nyhetsmedier av kvinnor på flykt från kriget i Ukraina?

För att besvara den ställer vi följande underfrågor:

- *Vilken makt tilldelas de kvinnliga flyktingarna i diskursen och vilka villkor ställer diskursen?*
- *Hur kan deras tilldelade symboliska position förstås?*

3. Teori

3.1 Makt

Flera olika teoribildningar har bidragit till vår förståelse av makt och hur makten bör undersökas. *För det första* grundar sig vår maktförståelse på Steven Lukes syn på makt som mer är en fråga om *direkt* och *indirekt* maktutövning (Christensen et al 2014: 51). Vi tror alltså att makt inte bara handlar om Dahls välkända definition av makt, som av honom beskrivs som

relationen mellan A och B där A får B att göra något som B annars inte hade gjort (Christensen et al 2014: 27). Vi tror inte heller att *makten över dagordningen*, den indirekta maktförståelse som Bachrach och Baratz utvecklade, lyckas fånga in maktens verkningar helt, även om den täcker in fler former av maktutövning (Christensen et al 2014: 38). Istället menar vi, likt Lukes, att det finns ytterligare maktdimensioner som inte nödvändigtvis går att mäta i observerbara konflikter (Christensen et al 2014: 51). Dessa maktdimensioner kallas ibland för *makten över människors uppfattningar och intressen*, samt *institutionell* och *relationell* makt (Christensen et al 2014: 51 ff.). Grundläggande för dessa olika maktteorier är antagandet att den viktigaste maktutövningen är dold, och inte nödvändigtvis föregås av målinriktade handlingar av individer med en strävan efter dominans (Christensen et al 2014: 51, 55, 93). I själva verket är makten inneboende i ideologier och praktiker som kan förmå människor att agera på ett sätt som faktiskt kan strida mot deras egentliga intressen (Christensen et al 2014: 57, 95). Likt Foucault anser vi alltså att den dolda makten inte tillhör någon enskild aktör – istället är den fördelad över olika sociala praktiker (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 20). Skillnaden i den här maktsynen mot den direkta och indirekta maktförståelsen är alltså ett annat fokus på aktörskap: den viktigaste makten är konstituerande och producerar hela meningssystem, såsom olika kunskapsregimer och sociala subjekt (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 20). Som exempel på en kunskapsregim kan vi nämna den medicinska diskursen som producerar olika typer av subjekt som tilldelas olika positioner i en maktordning. I diskursen överordnas läkaren patienten, men båda underordnas diskursens uppfattning om vad som är giltig och ogiltig kunskap. Bakom A:s makt över B finns alltså en dold makt som har herravälde över A.

Vår maktförståelse grundar sig således *för det andra* på socialkonstruktivismens ontologiska syn på verkligheten som producerad av vårt språk (Bergström & Boréus 2012: 28). Vi tror alltså att språket har en ordnande och konstruerande funktion för vår verklighetsuppfattning och att det inte går att objektivt särskilja en betraktelse av verkligheten från vår egen konstruktion av den, vilket således även inbegriper kunskaperna som produceras i den (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 11-12; Bergström & Boréus 2012: 28, 354). Att tala om, och benämna, världen blir därför en del av en aktiv *kunskapsproduktion* som manifesteras i olika sociala praktiker (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 12). Dessa praktiker organiserar världen på ett sätt som tilldelar olika föreställningar och individer olika maktpositioner. *Verkligheten* är därför bara en av många *verklighetsrepresentationer*, som var och en är bärare av en ideologi. Dessa är i en ständig kamp med varandra om världsherraväldet, även känt som hegemonin (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 54-55).

För det tredje grundar sig vår maktförståelse på det diskursanalytiska antagandet att språket är en social handling, ett ordnande system, som sätter gränser för vad som kan tänkas och talas om och från vilka positioner detta låter sig göras (Christensen et al 2014: 89). Diskursförståelsen bygger på idén att det finns olika system med egna inbördes logiker och hierarkier – diskurser – som på sitt eget bestämda sätt talar om, förstår och konstruerar världen (Winther Jørgensen & Phillips: 7). Denna kunskapsregim reproducerar sedan sin egen legitimitet genom att ogiltigförklara andra kunskaper och sanningar (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 19). Diskurs fungerar på så vis uteslutande. Vissa saker kan helt enkelt inte sägas från vilka positioner som helst, och dessa är diskursberoende, menar man (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 20-21).

Sättet diskursen talar om olika subjekt, eller individer, ger konsekvenser för deras handlingsutrymme. En diskurs samlade representation av en individ konstruerar nämligen en identitet (Winther Jørgensen & Phillips: 51). Denna identitet tilldelas av diskursen och antas av individen, och förhandlas sedan om i diskursiva processer (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 51). Individen måste förhålla sig till villkoren för sin identitet inom den diskurs hen befinner sig, men det finns samtidigt möjlighet till motstånd och omförhandling (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 51, 80).

Det bör även sägas att vår diskursförståelse är att flera olika diskurser samexisterar med varandra, och att subjekt därför rör sig in och ut ur flera olika diskurser, där de tilldelas olika subjekts- och maktpositioner, varje dag. Därigenom skapas maktordningar som avgör en individs handlingsutrymme i den sociala världen (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 48). Diskursanalysens uppgift är att avtäcka denna *dolda* makt, för att återigen tala med Steven Lukes, och ta reda på hur diskursen konstruerar maktrelationer mellan individer och samhälle (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 8).

3.2 Genus

"Genus handlar om makt" (Fagerström & Nilsson 2008: 12)

I alla moderna samhällen står kvinnor för större delen av hushållsarbetet och de flesta kvinnor i världen är ekonomiskt beroende av män (Connell & Pearse 2015: 15). Men den systematiska underordningen av kvinnor sker inte bara relationellt och ekonomiskt, utan även socialt och kulturellt. Den feministiska medieforskningen undersöker hur genus konstrueras genom

mediala representationer och hur föreställningar om manligt och kvinnligt, om klass, etnicitet, sexualitet och funktion samspelar och konstruerar vårt samhälle och villkorar våra erfarenheter i det (Hirdman & Kleberg 2015: 10, 25). Mediers makt att diskursivt skapa och återskapa sociala maktrelationer påverkar samhällsinstitutioners normer och individers livsvillkor (Roosvall & Widestedt 2015: 45). Det är inte ovanligt att kvinnors kroppar används som objekt för att sälja medieinnehåll, och samtidigt skapar mediers symboliska konstruktion av kvinnan ett utplånande av kvinnliga erfarenheter (Hirdman & Kleberg 2015: 13; Kleberg 2015: 24) Den så kallade medielogiken vilar på dikotomiska föreställningar om manligt och kvinnligt, som diskursivt förhandlar och ordnar olika identiteter hierarkiskt (Hirdman & Kleberg 2015: 10). Kön *är* inte, det *görs* (Rosenberg 2002: 70). Inneboende i genusbegreppet ligger alltså även en förståelse om makt: inte som ett substantiv, utan som ett verb – makt görs (Fagerström & Nilson 2008: 12).

3.2.1. Symbolisk utplåning

Osynliggörandet av kvinnor och kvinnors erfarenheter kallas även för symbolisk utplåning, vilket är det begrepp som sociologen Gaye Tuchman använde för att beskriva mediers bristfälliga representation av kvinnor (Gallagher 2014: 23). Den symboliska utplåningen verkar på två sätt:

För det första genom att kvinnor och kvinnliga erfarenheter mer sällan kommer till tals eller skildras medialt, vilket leder till en diskursiv *osynlighet* (Gallagher 2014: 23). För det andra fungerar den *stereotypiserande* av kvinnor och kvinnors erfarenheter när dessa väl blir representerade, eftersom sättet de skildras på är villkorat av agendasättarna – som ofta är män – och deras fördomar om kvinnor (Gallagher 2014: 23).

Den mediala representationen av olika identiteter indelas i föreställande respektive företrädande (Rooswall & Widestedt 2015: 49). Företrädande representation innebär att en person företräder en annan i olika sammanhang; föreställande representation är däremot hur människor och objekt beskrivs och framställs. All föreställande representation innehåller ett visst perspektiv och en viss politisk betydelse. En föreställande representation påverkar och förändrar den upplevda identiteten hos den som blir representerad. En representation av en grupp kommer således påverka hur denna grupp upplevs. Medier använder sig ofta av klassiska stereotyper i sin representation, vilket leder till en generell stereotypisering (Roosvall & Widestedt, 2015:49).

3.2.2. Kvinnokroppen som nationell symbol och projekt

> *"Det är på kvinnors kroppar både rent faktiskt och i symbolisk form som frågor kring demokrati, frihet och förtryck tar plats och skrivs in." (Hirdman 2015: 57)*

Idéer om kvinnors kroppar och uppfattningen om vad de ska användas till manifesteras bland annat i länders abortlagstiftning (Eduards 2007: 82, 113-114). Att förbjuda kvinnor från att göra abort har historiskt använts av länder som en del av en säkerhetsdiskurs om rikets fortlevnad: det är kvinnornas uppdrag att föda fram nästa generation medborgare och säkra den nationella *familjens* framtid (Eduards 2007: 83-85). Frågan om rätten till kroppslig integritet görs i abortdebatter inte sällan till en fråga om moral, och konstrueras därför som en kulturell angelägenhet om nationell identitet, snarare än som en politisk fråga om medborgerliga rättigheter (Eduards 2007: 112). Olika staters anspråk på kvinnokroppen genom abortlagstiftning är på så vis ett anspråk på kvinnan som *mamma*: kvinnokroppen tilldelas i nationella abortlagstiftningar ansvaret att föda fram nationen (Eduards 2007: 83-85).

> *"Kvinnor gör sin plikt genom att föda barn" (Eduards 2007: 43)*

Den kvinnliga modern som symbol syns inte minst i ord kopplade till nationell tillhörighet: *Moder Svea* används som beteckning för Sverige, *modersmål* betecknar det första språket en människa lär sig och *Moder Jord*, i den grekiska mytologin fruktbarhetens och moderlighetens gudinna Gaia, används som beteckning för jorden. Kvinnokroppen konstrueras som en symbol för nationen som manliga soldater ska försvara, vilket förstärks av den traditionella könskodade militära arbetsfördelningen: män strider, kvinnor föder barn (Eduards 2007: 43). Idén om att kvinnor är särskilt sårbara och därför skyddsvärda syntes bland annat i den svenska debatten om kvinnors värnplikt där argument om kvinnors fysiska och psykiska svaghet framfördes (Eduards 2007: 45). Även om mängden kvinnliga soldater ökat i en svensk kontext med återinförandet av en könsneutral värnplikt, syntes genuslogiken åter i dagens Ukraina när alla män mellan 18-60 beordrades att stanna och försvara Ukraina, men kvinnor, barn och äldre råddes att fly (Ekot 2022). I den säkerhetspolitiska diskursen finns en inbyggd genuskodning som konstruerar män till beskyddare av staten och kvinnor till objekt för detta beskydd (Eduards 2007: 52-53). Men på samma sätt som kvinnokroppen förtingligas till ett skyddsvärt objekt, kan den tillgängliggöras till en symbol för dominans i krig genom systematiska

våldtäkter (Eduards 2007: 49). Fiendens kränkning av ett lands suveränitet förstärks genom sexuellt våld (Eduards 2007: 49). Kvinnan, och därigenom moderlandet, befläckas av fienden.

3.3 Tidigare forskning

Tidigare forskning om flyktingar och genus i västvärlden har särskilt efter flyktingkrisen 2015 genomförts, då flyktingar från framförallt Syrien och Afghanistan flydde till Europa. Blumell & Cooper (2019) har skrivit om genus inom mediebevakningen av flyktingar. De konstaterar skillnader i hur grupperna representeras i medier samt skillnader i hur kvinnliga och manliga journalister skriver om flyktingar (Blumell & Cooper 2019). De visar att kvinnliga flyktingar oftare framställs som modersfigurer, medan män oftare framställs som potentiella hot (Blumell & Cooper 2019). Vidare skriver kvinnliga journalister oftare om hälsa och sociala problem kopplade till flyktingar och manliga journalister skriver mer om terrorism och våld i association till flyktingar (Blumell & Cooper 2019).

Amores et al (2020) har kvantitativt analyserat skildringen av kvinnliga flyktingar i journalistiska fotografier från åren 2013 till 2017 i nyhetsmedier i Frankrike, Tyskland, Italien, Spanien och Storbritannien. Undersökningen fann bland annat att kvinnliga flyktingar var underrepresenterade i skildringar av flyktingar, och att kvinnliga flyktingar oftare avbildades som offer – i relation till manliga flyktingar som oftare avbildades som en börda eller som ett hot (Amores et al 2020: 307-308). Forskarna drar slutsatsen att skillnaderna i representationen av kvinnliga och manliga flyktingar bidrar till genuskonstruktionen av kvinnliga flyktingar som passiva, sårbara och underordnade och att detta förstärker den symboliska utplåningen av kvinnor (Amores et al 2020: 308; Roosvall & Widestedt 2015: 48).

Även Narli et al (2020) har undersökt medierepresentationen av kvinnliga flyktingar, i denna studie med fokus på hur turkiska nyhetsmedier skildrat kvinnliga flyktingar från Syrien. I en opinionsundersökning från 2017 betraktade stora segment av den turkiska befolkningen flyktingar som en börda, ett hot eller ett offer, vilket överensstämmer med andra länders mediala flyktingdiskurs (Narli et al 2020: 2; Blumell & Cooper 2019; Amores et al 2020). Narli et als (2020) kvantitativa analys visar att syriska kvinnliga flyktingar avbildas i turkisk nyhetsmedia i olika kategorier av frames, bland annat som kriminella (genom prostitution eller svindleri), som i legitimt behov av humanitärt stöd och som offer, dels strukturellt i det turkiska samhället och dels som offer för hat och våld (Narli et al 2020: 7-12).

Fynden från dessa studier överensstämmer med det Loescher (2021) skriver om den förvrängda medierepresentationen av flyktingar i länder som nyss har tagit emot nyanlända, i

vilka högerextrema partier ofta har en anti-retorik gentemot flyktingar (Loescher 2021: 76). Denna diskurs möts i vissa länder av en mer empatisk motskildring, i vilken flyktingen avbildas som traumatiserad och ett offer (Loescher 2021: 76). Även om detta narrativ har för avsikt att ha en mer humanitär hållning i flyktingfrågan, blir konsekvensen att flyktingar inte ses som de resursstarka individer som bidrar till samhällsutveckling som den breda evidensen visar att de är (Loescher 2021: 76). Även det positiva mediala narrativet om människor som flyr verkar alltså ha stereotypiserande karaktäristika i vilka homogena beskrivningar av en heterogen grupp förmedlas (Roosvall & Widestedt 2015: 48). Påvisandet av flyktingars *faktiska* bidrag till samhället kan även problematiseras som underminerande av asylrätten, som inte bygger på en persons framtida prestation utan på den mänskliga rättigheten att söka asyl.

Även Průchová Hrůzová (2021) skriver om hur bilder på kvinnliga flyktingar används av media för att skapa sympati och för att väcka personliga band till flyktingarna. Hon skriver även om hur manliga flyktingar efter terrorattentatet i Paris oftare uppfattas som hotfulla och potentiella terrorister. Bilder på manliga flyktingar visar i större utsträckning på de trauman som flykten har inneburit (Průchová Hrůzová 2021).

4. Metod

Flera olika metoder för analys har diskuterats; av dessa främst diskursanalys och visuell textanalys. Den visuella innehållsanalysen är *kvantitativ* och har som sådan fördelen att kunna analysera många olika bilder, vilket ger oss möjligheten att undersöka fler analysenheter för att skapa *generaliserbarhet* (Boréus & Bergström 2012: 50-53). Den *kvalitativa* diskursanalysen ger oss å andra sidan *förståelse* genom påvisandet av en diskurs, vars spår vi kan leta efter i färre analysenheter. Diskursanalysen möjliggör för analysen av en bild *som text*. Diskursanalysen knyter dessutom tydligt samman kunskap med sociala processer och makt (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 12). Till skillnad från den kvantitativa visuella textanalysen finns alltså en maktförståelse inneboende i metoden. Därför har vi valt att använda oss av den.

Det finns många olika diskursanalyser med olika tillvägagångssätt. Av dessa är bland annat den kritiska diskursanalysen intressant eftersom den anser att diskurser har ideologiska effekter som konstituerar maktrelationer (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 69). Den kopplar tydligt samman diskursiva händelser med sociala praktiker och samhälleliga processer (Roosvall & Widstedt 2015: 45). En diskursanalys ställer frågor till texten, och kan till exempel

fråga texten vilka subjekt som konstrueras som aktiva och vilka som konstrueras som passiva genom en så kallad transitivitetsanalys (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 87).

Eftersom vi emellertid undersöker visuella texter lämpar sig den *multimodala* diskursanalysen bäst eftersom den kombinerar olika text- och diskursanalytiska metoder, och instämmer i den kritiska diskursanalysens syn på ideologi (Björkvall 2012: 310). Metoden undersöker bland annat den visuella textens relation till publiken och den symboliska interaktion som sker i mötet mellan publik och bild (Björkvall 2012: 311). Den symboliska relationen mellan bild och betraktare är relevant för vår undersökning eftersom vi är intresserade av hur skildringen av kvinnliga flyktingar påverkar sociala praktiker. Att en bild, eller en visuell text, ordnar subjekt i olika maktordningar som sedan återskapas i samhället är alltså en viktig utgångspunkt teoretiskt. Den multimodala diskursanalysen tillåter oss att fånga in detta även metodologiskt.

4.1. Multimodal diskursanalys

I detta avsnitt redogör vi för hur den multimodala diskursanalysen fungerar. Utifrån dessa analytiska fält formulerar vi sedan frågor som vi ställer till den visuella texten.

4.1.1. Symbolisk interaktion

Den symboliska interaktionen undersöker den symboliska relationen mellan den som avbildas i bilden och den som betraktar den (Björkvall 2012: 311-315). En bild tagen ur en viss vinkel kan placera den avbildade personen och den som betraktar bilden på olika maktpositioner gentemot varandra (Björkvall 2012: 314-315). Detta kallas även för den *interpersonella* relationen. På detta vis skapas symboliska maktrelationer (Björkvall 2012: 314).

Vi undersöker den symboliska interaktionen genom att fråga oss vilket vertikalt och horisontellt perspektiv bilden är tagen ur, vilken symbolisk distans perspektivet förmedlar och vilka bildhandlingar som konstrueras:

Kameravinkelns *vertikala* perspektiv tilldelar den avbildade eller betraktaren olika maktpositioner och delas in i tre olika kategorier: ovanifrån-perspektiv, öga-mot-öga-perspektiv och underifrån-perspektiv (Björkvall 2012: 314-315). Ovanifrån-perspektivet underordnar den avbildade betraktaren; öga-mot-öga-perspektivet placerar den avbildade och betraktaren i en jämlik relation; och underifrån-perspektivet överordnar istället den avbildade betraktaren (Björkvall 2012: 314-315).

Kameravinkelns *horisontella* perspektiv skapar föreställningar om *inkludering* och *exkludering* genom att betraktaren i olika grad kan identifiera sig med den avbildade. Detta perspektiv delas också in i tre kategorier: framifrån-perspektiv, bakifrån-perspektiv och sidoperspektiv (Björkvall 2012: 315). Framifrån-perspektivet är inkluderande eftersom betraktaren möter den avbildades blick; bakifrån-perspektivet är istället exkluderande eftersom betraktaren inte ser den avbildades ansikte; och sidoperspektivet kan sägas vara en blandning av de båda föregående, eftersom ett delvis skymt ansikte skapar en viss distans mellan den avbildade och betraktaren (Björkvall 2012: 315).

En bilds symboliska distans skapas genom avståndet som betraktaren har till de personer som avbildas. En bild som är beskuren så att enbart den avbildades huvud eller delar av det samt axlar syns, förmedlar en *personlig* distans till den som betraktar (Björkvall 2012: 318-319). Vid *social* distans är istället avbildade beskurna vid midjan eller vid knäna, eller porträtteras i helfigur (Björkvall 2012: 318-319). I *distanserade* bilder porträtteras avbildade också i helfigur, men upptar mindre än halva bildytan (Björkvall 2012: 318-319). De olika distanserna motsvarar den fysiska distans en person håller till människor av olika närhetsgrad i sin omgivning. En bilds förmedling av distans till den avbildade konstruerar en symbolisk maktrelation mellan subjektet och betraktaren, där den avbildade kan konstrueras som en del av betraktarens sociala grupp eller uteslutas från den (Björkvall 2012: 315).

Analysen av bildhandlingar undersöker vilken typ av symbolisk interaktion som bilden konstruerar mellan den avbildade och betraktaren (Björkvall 2012: 320, 322). Med handling avses en aktion som den avbildade och som den betraktande måste förhålla sig till (Björkvall 2012: 320). För bildanalysen gäller två typer av handlingar: *erbjudande* och *krav*, där den sistnämnda har större interaktionspotential än den förra (Björkvall 2012: 322). Erbjudanden förmedlas i bilder där den avbildade inte porträtteras framifrån (Björkvall 2012: 322). Krav uttrycks istället när den avbildade möter betraktarens blick framifrån, och betraktaren måste möta blicken hos den avbildade för att kunna titta på bilden (Björkvall 2012: 322). I en bild där den avbildade inte möter betraktarens blick erbjuder bilden istället betraktaren att interagera med den avbildade, men det är inte tvingande på samma sätt som kravet från den avbildades blick antas vara (Björkvall 2012: 322).

4.1.2. Den ideationella funktionen

Den ideationella funktionen kallas ibland även för *versioner av världen.* Den undersöker den *intrapersonella* relationen, det vill säga relationen mellan personer som finns med i bilden (Björkvall 2012: 311).

Genom att ta reda på vilka personer, även kallade *subjekt*, som avbildas som *aktiva* respektive *passiva* får vi reda på vilka idéer och föreställningar om världen som bilden kommunicerar. Att fråga sig *hur* personer avbildas ger oss en uppfattning om hur människor representeras och om vilken makt att agera som de tilldelas i bilden.

Makt att agera, eller *agens*, kallas inom diskursanalysen för *subjektsposition*, och brukar beskrivas som positioner som det är möjligt för personer att tala från (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 23-24). Sättet en person representeras i en text avgör alltså personens handlingsutrymme, vilket med ett diskursanalytiskt begrepp kallas för interpellation (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 22, 48). För att åter använda den medicinska diskursen som exempel: en bild som föreställer en läkare som gör en undersökning på en patient berättar något om maktrelationen mellan patienten och läkaren. På båren ligger patienten ner och läkaren utför undersökningen. Läkaren är aktiv; patienten är passiv. I diskursen har läkaren mer makt än patienten.

Relationen som de avbildade har till varandra är viktig för att ta reda på huruvida subjektet avbildas i förhållande till andras närvaro eller frånvaro. En person som avbildas i fysisk närhet till andra kategoriserar vi som hög relationsgrad, och en person som avbildas distanserat från andra personer som låg relationsgrad.

Huruvida individerna presenteras ensamma eller som grupp är relevant att undersöka. Grupper har en lägre nivå av personalisering och individerna blir anonyma (Machin & Mayr 2012: 100). Vidare används bilder på grupper oftare för att visa en kollektiv massa och gör det svårare för betraktaren att identifiera sig med subjekten (Björkvall 2012: 332). Presenteras individen istället ensam är nivån av personalisering högre och det blir lättare för betraktaren att identifiera sig med individen. Bilder på ensamma individer har även en större trolighet att väcka känslor och sympati hos betraktaren då de presenteras som ensamma och utsatta (Björkvall 2012: 333).

Vidare är det intressant att undersöka vem som inte är representerad i bilden, både fysiskt och symboliskt. Exkluderade personer eller exkluderade händelser visar på ett ideologiskt mål med bilden, och visar därmed vad fotografen/utgivaren vill kommunicera med bilden (Machin & Mayr 2012: 102).

4.1.3. Spatial organisering

Den spatiala organiseringen analyserar var i bilden som saker sker samt hur bilden är organiserad. Vi intresserar oss för var fokus i bilden ligger för att kunna analysera vad fotografen vill fokusera på i bilden, och vad som anses vara mest relevant för åskådaren att se. Förutom fokus är det även intressant att se på vad som finns i förgrunden till bilden, det som finns i förgrunden är ofta underordnat det som finns i fokus i bilden då det är placerat längre bak (Machin & Mayr 2012: 55-56). Det anses därmed inte vara lika viktigt för betraktaren att se eller lägga märke till.

För att analysera den spatiala organiseringen behöver även bildens färgsättning och ton analyseras. Vad skildrar bildens färgsättning och vilken upplevelse får betraktaren av valet av färgsättning? Varma färger används för att få objekt att bli mer framträdande samt ge ett lyckligare och varmare intryck av bilden (Machin & Mayr 2012: 55).

4.1.4. Interdiskursivitet

Vi intresserar oss för vilka diskurser bilden kommunicerar med och vilka attribut som vi kan se i bilden. Det är relevant att analysera hur olika attribut i bilden uppfattas och hur de kommunicerar med olika diskurser i samhället (Machin & Mayr 2012: 51). Vidare intresserar vi oss även för vilka kulturella symboler som kan återfinnas i bilderna, och deras symboliska värde för bildens konnotation. Kulturella symboler kan användas för att kommunicera ut specifika budskap och diskurser (Machin & Mayr 2012: 54). Förutom kulturella symboler är vi även intresserade av ikonografin i bilderna. Ikoner kan användas för att symbolisera ett budskap eller en diskurs, vilket mottagaren genom sin tolkning uppfattar. Förutom att analysera hur vi tolkar ikonografin är det även viktigt att analysera hur ikonografi har använts i bilden (Machin & Mayr 2012: 49-51). När vi undersöker interdiskursiviteten söker vi efter spår av andra diskurser som samspelar med den diskurs som bilden konstruerar. Olika diskurser innehåller olika uppsättningar legitima sanningar och kunskaper och ger olika typer av handlingsutrymmen för subjektet.

4.2. Frågor

Nedan presenteras de frågor som vi använt till analysen av de utvalda bilderna samt operationaliseringar av begrepp.

Tema	**Fråga**	**Operationalisering**

Symbolisk interaktion	Vilket vertikalt perspektiv är bilden tagen ifrån?	Ovanifrån-perspektiv – den avbildade underordnas; Öga-mot-öga-perspektiv – jämlik relation mellan avbildad och betraktare; och underifrån-perspektiv – den avbildade överordnas
	Vilket horisontellt perspektiv är bilden tagen ifrån?	Framifrån-perspektivet – inkluderande; Bakifrån-perspektivet – exkluderande; Sidoperspektivet – delvis inkluderande/exkluderande
	Hur konstrueras den symboliska distansen?	Personlig distans – enbart huvudet (eller del av det) och axlar syns; social distans – midja, knä eller helfigur syns; distanserat – helfigur men avbildade upptar mindre än halva bildytan
	Vilka bildhandlingar konstrueras i bilden? Hur stor är bildens interaktionspotential?	Erbjudande – subjektet avbildas inte framifrån (låg interaktion); Krav – den avbildade möter betraktarens blick (hög interaktion)
Den ideationella funktionen	Avbildas subjektet som passivt eller aktivt?	Aktiv – den som driver ett händelseförlopp framåt (hög agens); Passiv – icke-agerande, står utanför kontrollen av ett händelseförlopp (låg agens)
	Vilken relation har de avbildade till varandra?	Nära andra personer – hög relation Distanserad andra personer – låg relation
	Är det en bild på individ eller grupp?	En person avbildas som en individ – som heterogen och överordnas grupp; flera personer avbildas som en grupp – som homogena, underordnas individ
	Vem är fysiskt respektive symboliskt frånvarande i bilden?	Fysiskt – vem finns med i bilden utan att vara helt synlig/i fokus; Symboliskt – vem är genom symbolisk association närvarande i bilden men inte fysiskt
Spatial organisering	Vilken färg/ton har bildens färgsättning?	Färg/ton: varm – positiv; kall – negativ
	Var ligger fokus i bilden?	Fokus: punkt som framhäver ett särskilt element eller subjekt som viktigare för bilden än andra
	Vad finns i förgrunden/bakgrunden?	Förgrund, närmast betraktarens synvinkel – överordnad bakgrunden; Bakgrund, längre bort från betraktarens synvinkel – underordnad förgrunden. Bakgrund används ofta som en kontextualisering av en bilds subjekt.

	Hur används omgivningen i bilden? Vilka ideér kommunicerar den?	Hur används omgivningen kan relationen kopplas till någonting annat
Interdiskursivitet	Vilka kulturella symboler finns i bilden? Hur presenteras subjektet och dess relation till individ/stat/samhälle? Vilka diskurser kommunicerar bilden med?	Med kulturella symboler menas alla detaljer som har en symbolisk innebörd;

4.3. Urval

Bilderna som har använts i studien är hämtade från Sydsvenskan, som har valt ut och köpt in bilderna från Associated Press (Sydsvenskan 2022). Sydsvenskan valdes då tidningen är en av de större nyhetstidningarna i Skåne och har som sådan stort inflytande över den mediala diskursen om flyktingar genom hur man väljer att representera dem i sin tidning. Trots att bilderna inte är tagna av Sydsvenskan, anser vi att tidningens eget urval säger något om hur man väljer att skildra kvinnliga flyktingar från Ukraina gentemot sina läsare.

Urvalet skedde genom ett subjektivt urval. Vid ett subjektivt urval väljer forskarna ut det material som de anser bäst svarar på forskningsfrågan och problemformuleringen samt bidrar med mest värdefull data till studien (Leavy 2017: 79). Forskarna väljer därmed ut det material som, baserat på forskningsfrågan och den tidigare kunskap de besitter, ut det material som bidrar med mest relevant data. Subjektivt urval passar särskilt bra till studier som söker en djupare förståelse i ett mindre urval, varför urvalsmetoden är särskilt lämplig till diskursanalyser som söker förstå och avtäcka diskurser i ett litet empiriskt material. På grund av detta valdes enbart bilder ut där kvinnliga flyktingar från Ukraina var avbildade.

Vidare inleddes analysen med att den enskilda bild som ansågs bidra med mest data valdes ut. När analysen av bilden var fullbordad valdes en ny bild, där bilden som ansågs kunna bidra med mest ny data valdes. För att undvika överflödig data baserades storleken på vårt urval på teoretisk mättnad (Leavy 2017: 78). Teoretisk mättnad uppnås när materialet inte bidrar med någon ny kunskap, utan bekräftar tidigare undersökningsresultat (Leavy 2017: 78). Urvalsprocessen pågick fram tills att ny data inte längre kunde utläsas av bilderna.

4.4. Avgränsningar

Studien är avgränsad till att enbart undersöka kvinnliga flyktingar som kommer från Ukraina och som har flytt inom eller utom landet på grund av Rysslands invasion av Ukraina år 2022. Vi kommer enbart att behandla fotografier som har valts ut, köpts in och publicerats i Sydsvenskan från Associated Press.

4.5. Etik

För att öka studiens *reliabilitet* förklaras studiens urval och operationaliseringar tydligt, detta för att underlätta för transparensen av undersökningen (Bloor & Wood 2006: 148). För att nå en god reliabilitet är det viktigt att processen noga har dokumenterats, vilket är en aspekt som nås genom de frågor och operationaliseringar som presenterats (Bergström & Boreus 2005: 353). Det är dock värt att nämna att en diskursanalys inte alltid kommer vara replikerbar, detta då analysen påverkas av forskarnas förförståelse och de efterföljande tolkningar av den sociala världen som dessa gör (Bloor & Wood 2006: 148). För att, i den mån som det är möjligt, undvika bias har vi utgått från teoretiska ståndpunkter som presenteras under metod, samt operationaliseringar för att analysera bilderna. För att ytterligare arbeta för att nå en god reliabilitet har materialet analyserats av båda skribenter samtidigt, detta för att säkerställa att båda skribenterna når samma resultat och därmed undviker bias (Bloor & Wood 2006: 148).

För att en studie ska hålla en god forskningssed krävs det även en god *validitet* i studien. Detta innebär att studiens slutsatser motsvarar det material som samlats in (Bloor & Wood 2006: 148). För att öka studiens validitet har tidigare forskning av liknande ämne använts för att jämföra och triangulera fynden (Bloor & Wood 2006: 148).

Vidare söker den kvalitativa forskningen efter *förståelse* framför den kvantitativa forskningens *generaliserbarhet.* Vi anser att vi genom att avtäcka diskursen som konstrueras om kvinnliga flyktingar från Ukraina uppnår validitet: för det första på grund av påvisandet av en sammanhängande diskurs vars rötter vi kan spåra till andra diskurser; för det andra för att vår analys är *fruktbar* (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 123). En studies fruktbarhet handlar helt enkelt om hur väl analysramen lyckas förklara de fenomen som studien undersöker, och de nya förståelser som därigenom skapas (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 123). Vi anser således att vår studie bidrar med en ny förståelse av genusvillkoren för kvinnliga flyktingar från Ukraina, och att dessa fynd kan säga något intressant om den förändrade opinionen i dagens flyktingdebatt.

4.5.1 Reflektion

Vi är medvetna om att vi genom skapandet av denna uppsats själva bidrar till en kunskapsproduktion som upprätthåller vissa ideologier. Vi har till exempel en viss förförståelse som födda och uppvuxna i Sverige, utan rötter eller kopplingar till Ukraina som land eller kultur och utan erfarenhet av att fly. Det gör att vi kan ha svårt att uppfatta nyanser som kräver en kontextuell förståelse. Dessutom kan detta på förhand konstruera ett förfrämligande av de undersökta subjekten, eftersom vi, ofrånkomligen, betraktar dem som representanter för den grupp vi vill undersöka. Vi ser emellertid fördelar med vår egen genusteoretiska förförståelse, eftersom den har gett oss förmågan att distansera oss från institutionaliserade maktordningar och problematisera de genusvillkor som olika diskurser ställer på olika subjekt, däribland oss själva. Samtidigt vill vi poängtera att vi just på grund av den institutionaliserade maktens verkningar kan producera och reproducera maktordningar som vi själva är omedvetna om. Vi är båda akademiker och vita, och som sådana har vi privilegier som kan dölja de maktstrukturer som vi själva bidrar till att upprätthålla och tjänar på.

Vi bör även problematisera vår genuskodning: genom att studera en grupp vi benämner som *kvinnor* tilldelar vi dem en viss position och identitet. Huruvida personerna på bilderna själva identifierar sig som kvinnor vet vi inte. Det vi däremot vet är att diskursen tilldelar dem subjektpositionen *kvinna*, varför vi anser att det, trots allt, är motiverat att använda detta som analysram. Vi ser alltså inte ordet *kvinna* som en essentialistisk och biologisk kategori, utan som en socialt tilldelad roll med vissa konsekvenser. Vi tror också att ett osynliggörande av kategorin *kvinna* som analysverktyg riskerar att göra oss blinda för de maktordningar som organiserar människor därefter, för att tala med Hübinette et al (2012: 13-14).

5. Resultat och analys

5.1. Resultatsammanfattning

Syftet med vår uppsats har varit att undersöka vilken bild nyhetsmedier ger av kvinnor på flykt från kriget i Ukraina. Vi har undersökt fyra bilder från den internationella nyhetsbyrån Associated Press som senare har valts ut, köpts in och publicerats i Sydsvenskan. Vi har analyserat bilderna en och en tills vi har nått teoretisk mättnad. Bilderna publiceras nedan så som de publicerades i Sydsvenskans nättidning.

Den första bilden visar en kvinna i fokus som sitter på en tältsäng i bildens mitt. Huvuddelen av bilden upptas av tomma tältsängar i rader. I bakgrunden syns fyra eller fem barn ur fokus samt fyra vuxna. Lokalen är stor och förefaller vara en gymnastiksal. Salen är upplyst ovanifrån:

Bild 1.

Den andra bilden visar en kvinna i fokus som står på en plats med mycket folk. Det finns flera andra människor med i bildens förgrund och bakgrund. Kvinnan är klädd i en rosa vinterjacka, de flesta andra är klädda i mörka eller neutrala färger. I bakgrunden syns rulltrappor.

Bild 2.

Den tredje bilden visar en kvinna och ett litet barn bakom en glasruta. Fotografiet är taget från andra sidan rutan. Barnet ligger i kvinnans famn med en napp, medan kvinnan pussar barnet på huvudet. Kvinnans blick är riktad mot en punkt strax bredvid kameran.

Bild 3.

På den fjärde bilden syns en kvinna med ett litet barn i famnen på golvet i ett rum. Bilden är tagen ovanifrån. Rummet är svagt upplyst. Kvinnan pratar i telefon. Runt omkring

henne ligger kläder. Till höger i bilden syns bråte, ett galler, rengöringsmedel. Väggen bakom kvinnan är smutsig.

Bild 4.

5.2. Symbolisk interaktion

Flera av de analyserade bilderna är tagna från ett ovanifrån-perspektiv vilket underordnar subjektet till betraktaren. Samtidigt varierar interaktionspotentialen på grund av bildernas olika horisontella perspektiv. I den första bilden är subjektet avbildat från sidan vilket innebär delvis inkludering och exkludering, men eftersom hennes ansikte är helt dolt och bildens perspektiv är distanserat, gör det interaktionspotentialen låg. I den andra bilden är istället distansen social, och subjektet är fotograferat nästan helt framifrån, vilket ger en relativt hög interaktionspotential med ett erbjudande om interaktion med betraktaren. Den tredje bilden sticker ut som den enda bild som är tagen öga mot öga, vilket gör att betraktaren och den avbildade konstrueras som jämlikar. Distansen är personlig, och interaktionspotentialen är hög eftersom subjektet nästan möter betraktarens blick, även om hennes ansikte är delvis dolt. I den fjärde bilden är perspektivet distanserat, taget från sidan och delvis exkluderande och inkluderande. Interaktionspotentialen är förhållandevis låg, subjektet möter inte betraktarens blick, men vi kan se nästan hela hennes ansikte.

5.3. Den ideationella funktionen

Samtliga bilder visar kvinnor som inte aktivt driver fram ett händelseförlopp. Alla kvinnorna sitter ner eller står stilla på bilderna, vilket visar på låg agens. Samtidigt kan subjekten i de bilder där kvinnorna porträtteras tillsammans med barn tolkas som aktiva: i bild tre och fyra tolkar vi deras kroppspositioner som beskyddande gentemot barnen. Bilden av agensen är därför inte helt entydig – kvinnorna konstrueras som aktiva när de utför handlingar i relation till barnen, men som passiva i förhållande till situationen.

I samtliga bilder finns en symbolisk frånvaro av familj: i bild ett avbildas flera vuxna i sällskap med barn i bakgrunden, där även en tom spjälsäng syns. Kvinnan är däremot ensam utan familj eller med någon, i bilden, skönjbar anknytning till övriga människor. På grund av hur bilden är beskuren ser vi konturerna av en fot alldeles i hennes närhet, vilket indikerar tillhörighet. Eftersom vi emellertid inte ser den här personen mer än foten kan vi inte med säkerhet uttala oss om deras egentliga relation, utöver att den i porträtteringen är bortklippt. Kvinnan har ett kroppsspråk som vi tolkar som sörjande. På grund av bildens komposition och eventuellt bortklippta personer i hennes närhet kan bildens narratologiska anspråk tolkas som en berättelse om en kvinna som har förlorat sin familj. Familjerna i bakgrunden används som en kontrast mot kvinnans isolerade position.

I bild två ser vi samma motiv: kvinnan konstrueras som ensam eftersom ingen i hennes omgivning står bredvid henne eller är på väg åt samma håll. Bilden markerar således ingen relationsanknytning. Här måste vi även ställa hennes låga grad av agens i relation till den höga agens som alla andra avbildade personer har: de rör sig, hon står stilla. Det går dock att tolka subjektets handling som att hon väntar på någon. Vi anser dock inte att ett väntande är att *aktivt* driva framåt ett händelseförlopp, eftersom subjektet saknar kontroll över handlingen.

I bild tre och fyra ser vi en ensam kvinna med ett barn. Ur en hetero-, tvåsamhets- och kärnfamiljsnormativ tolkning berättar närvaron av endast en kvinna – en mamma – om en symbolisk frånvaro av en pappa. Utifrån ett normkritiskt tvåsamhetsperspektiv kan kvinnan vara lesbisk. Den som är symboliskt frånvarande är då den andra föräldern. Utifrån ett tvåsamhetskritiskt perspektiv kan kvinnan även vara ensamstående med sitt barn utan att en annan förälder är inblandad. I bild fyra gör den fysiska frånvaron av personen som kvinnan pratar i telefon med och att bilden knyter an till en familjediskurs att vi tolkar bilden som konstruerande av en symbolisk frånvaro av resten av familjen, som till exempel syskon till barnet och en annan förälder.

5.4. Spatial organisering

I bild ett och fyra ser vi en omgivning som berättar om en tillfällig tillflyktsplats. De många uppställda tältsängarna i den första bilden konnoterar provisorisk flyktingförläggning, samtidigt som ribbstolarna i bakgrunden och lokalens storlek gör att vi tolkar platsen som en gymnastiksal i en skola. I bild fyra ser vi istället vad vi tolkar som en källare: i bakgrunden syns spår från vad som kan vara en vattenläcka på den skadade väggen, rengöringsmedel och bråte. I bild två är platsen offentlig med rulltrappor i bakgrunden, vilket tillsammans med mängden människor ger konnotationer till någon form av vänthall. I den tredje bilden är fotografiet taget genom en ruta. Vi tolkar det som att kvinnan och barnet sitter på en buss i väntan på att åka iväg någonstans. I bild ett och två är fokus på kvinnorna genom positionering av dem i mitten av bilden, vilket i bild två förstärks av att den ljusare färgsättningen av bildens fokuspunkt kontrasterar mot omgivningens mörkare färg. I bild tre och fyra är även barnen som kvinnorna håller i famnen i fokus, vilket indikerar att det är samspelet dem emellan som är viktigt. I bild fyra syns leksaker, barnmat, en ryggsäck och våtservetter, vilket organiserar bilden på ett sätt som ger konnotationer till handlingar relaterade till att ta hand om ett barn. Denna handling kontrasteras mot den skadade väggen och bråtet i bakgrunden.

5.5. Interdiskursivitet

I den första bilden finns kulturella symboler i form av en modern ryggsäck och en finare resväska, vilket knyter an till en västerländsk diskurs som placerar subjekten i en kategori som betraktaren – Sydsvenskans läsare – kan identifiera sig med. De provisoriska tältsängarna interagerar med motiv från militärförläggningar, barnhem eller bilder på andra flyktingförläggningar. Kontrasterande till diskursen om flyktingförläggningar är dock subjektets hela, rena kläder och resväskan. Bildens diskurs knyter an till andra flyktingdiskurser genom att kontrastera välståndet i bildens flyktingförläggning mot armodet som förmedlas i andra, där bilder på kristält och påvra förhållanden är vanligt förekommande. Kvinnan visar också känslor, vilket kan kopplas till genusdiskursen om kvinnors känslosamhet. Även diskursen om familj syns genom sin symboliska frånvaro i förhållande till kvinnan, där den tomma spjälsängen kan tolkas som en symbol för ett förlorat barn. Här ser vi också subjektets relation till samhället iscensättas genom konstruktionen av kvinnan som ensam och utan relation till någon i sin närhet.

I bild två ser vi istället den kulturella symbol som munskyddet blivit efter covid-19 pandemin. Att kvinnan i fokus inte bär munskydd skulle *inom* pandemidiskursen kunna tolkas

som ett ställningstagande för antivaxrörelsen. I bildens kontext kan frånvaron av munskyddet emellertid istället kommunicera omedelbarheten i hotet från kriget, och att det fanns viktigare saker att tänka på när kvinnan flydde sitt hem. Här ser vi också en interaktion med en diskurs om resande, vilket *inom* diskursen brukar konnotera känslor av lycka och förväntan. I bilden visar kvinnans ansiktsuttryck istället förtvivlan, vilket gör att interdiskursiviteten konstruerar en kontrast mellan betraktarens förförståelse om vad resande *brukar* innebära och flyktens verklighet.

I bild tre ser vi nappen som kulturell symbol för tröst. Nappen som indikator för litenhet i ålder, på grund av beroende av en vuxen för tröst, signalerar sårbarhet. Närvaron av nappen i bilden bidrar därför till konstruktionen av barnet som skyddsbehövande, vilket ytterligare förstärks av kvinnans beskyddande kroppsspråk gentemot barnet. Ikonografiskt påminner positioneringen av kvinnan och barnet om ett inom kristendomen vanligt förekommande motiv av jungfru Maria med jesusbarnet, även känd som *Madonnan med barnet*. Bilden kommunicerar därför med andra visuella texter ur den kristna diskursen, i vilken jungfru Maria som oskuld födde jesusbarnet. Kvinnan på bilden konstrueras som en representation av oskuldsfullhet, det vill säga utan skuld och i den kristna diskursen *utan synd*. Motivet jungfru Maria konstruerar även en diskurs om moderskap. Tillsammans med nappen som kulturell symbol för sårbarhet kan bilden därför kommunicera idéer om kvinnan som beskyddande mamma, men även narrativet om att hon som oskyldig inte bär ansvar för kriget.

Vidare är både barnet och kvinnan iklädda hoodies. Jungfru Maria avbildas oftast med en sjal om huvudet, varför vi anser att det finns en symbolisk koppling även ifråga om kläder, trots att kvinnans huva inte är uppdragen. Även här syns spåren av en resediskurs, utan synliga symboler eller tecken på glädje eller förväntan. De olika subjekten konstrueras olika i sin relation till samhället omkring dem: barnet konstrueras som skyddsbehövande, och kvinnan som beskyddande av barnet.

I bild fyra påminner även denna bild ikonografiskt om motivet jungfru Maria med jesusbarnet, som ofta porträtteras med jesusbarnet i famnen. De diskursiva kopplingarna till den kristna diskursen om oskuldsfullhet gäller således även här: kvinnan konstrueras som oskyldig. Även här knyter bilden an till en inom kristendomen vanlig diskurs om moderskap. Telefonen som kvinnan håller i handen ser ut att vara en smartphone, vilket tillsammans med den moderna ryggsäcken, blöjorna, våtservetterna och barnmaten är delar av en västerländsk diskurs: den teknologiska infrastrukturen innefattar internettäckning, vilket möjliggör för användandet av en smartphone; ryggsäcken är antingen av läder eller av läderimitation med estetiska detaljer i modern stil, vilket tyder på att den är relativt nyinköpt; blöjorna,

våtservetterna och barnmaten är förbrukningsvaror som är inköpta för att konsumeras inom ett relativt kort tidsspann. I den västerländska diskursen kan medborgaren konsumera förbrukningsvaror och åtnjuta teknologisk utveckling. Kontrasterna mellan de kulturellt västerländska symbolerna och med behovet av att söka skydd i en källare konstruerar tillsammans en berättelse om de avbildades relation till samhället: världen, som tidigare var utvecklad, trygg och pålitlig har plötsligt blivit farlig, och det är inte deras fel att det har blivit så.

6. Diskussion

6.1. Symbolisk utplåning

De genomgående teman som vi har funnit i de analyserade bilderna visar på en homogen representation av kvinnliga flyktingar från Ukraina: kvinnor framställs som sårbara och som mödrar. Kvinnorna framställs även som svaga i sin agens: kvinnorna konstrueras som aktiva när de utför handlingar i relation till sina barn, men passiva i förhållande till situationen. Bildernas diskurs konstruerar alltså ett socialt subjekt som dels interpelleras *som mamma* och dels som sårbar (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 20). Den genomgående homogena representationen av kvinnliga ukrainska flyktingar som sårbara och som mödrar leder till en allmän stereotypisering av den kvinnliga flyktingen och därför till symbolisk utplåning eftersom andra kvinnliga erfarenheter som inte innefattar sårbarhet och moderskap utesluts som medial berättelse (Gallagher 2014: 23; Roosvall & Widestedt, 2015: 49).

Bristen på andra narrativ kan leda till att de flyktingar som inte följer normen om vad en legitim kvinnlig flykting är kan nekas asylrätt eller inte anses ha riktiga skyddsskäl. Den kvinnliga flyktingen tvingas därmed passa in i diskursen för att anses som giltig, eftersom andra subjektspositioner görs till mindre giltiga i den (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 51). Vidare bidrar bristen på representation av andra kvinnliga erfarenheter till en förenklad och stereotypiserad syn på hur kvinnor bör vara.

Vi ser också hur bildernas disposition, där kvinnorna antingen porträtteras som ensamma eller mödrar samt som passiva, bidrar till en syn på de ukrainska kvinnorna på flykt som skyddsvärda. Genom ett ovanifrån-perspektiv underordnas de betraktaren, vilket ger denne diskursiv makt över subjektets legitimitet som flykting.

6.2. Kvinnor som nationell symbol

Tidigare forskning har visat att kvinnliga flyktingar ofta porträtteras som mödrar (Blumell & Cooper, 2019). Men vi upptäckte också att teoribildningen om kvinnokroppen som symbol för nationen kan tillämpas på våra fynd när vi vill förstå kvinnornas tilldelade symboliska position. Eduards (2007: 83-85) beskrivning av hur stater gör anspråk på kvinnokroppen som mamma i fråga om exempelvis sträng abortlagstiftning kan kopplas till hennes diskussion om den könsuppdelade arbetsfördelningen mellan kvinnor och män i krigstider. Då, menar Eduards, blir kvinnokroppen ett objekt för manliga soldater att försvara: kvinnor är sårbara och behöver skyddas (Eduards 2007: 43). Kvinnorna gör istället sin plikt genom att föda fram och skydda nationens framtid: barnen (Eduards 2007: 43). Genom iscensättningen av subjekten som oskyldiga mödrar konstrueras en symbolisk position i vilken kvinnorna på flykt framställs som symboler för Ukrainas fortlevnad som nation, där Rysslands invasion av Ukraina blir ett symboliskt hot mot *familjen*. Bakom den symboliska frånvaron av familj finns en interdiskursiv förväntan hos betraktaren på familjen *som enhet*, och motiven på kvinnorna med, och utan, barn visar hur denna enhet har blivit eller riskerar att bli splittrad av den ryska invasionen. Därutöver placerar den diskursiva kompositionen kvinnorna i en situation där de är sårbara – som oskyldiga offer för kriget – och därför skyddsvärda; som ett objekt för manliga beskyddare, som är både fysiskt och symboliskt frånvarande på grund av sina krigsplaceringar, att försvara.

För de kvinnor som porträtteras som mödrar fann vi även en koppling till den kristna diskursen om jungfru Maria och jesusbarnet, där Maria symboliserar oskuldsfullhet. Detta förstärker ytterligare intrycket av att subjekten representeras som oskyldiga offer. Tidigare forskning har även visat att kvinnliga flyktingar ofta ges subjektspositionen offer, en företeelse vi således även funnit i vår studie (Amores et al 2020: 307-308). Vidare förstärks bilden av deras sårbarhet genom perspektivets underordning av dem gentemot betraktaren (Hirdman & Kleberg 2015: 10, 25).

Den tredje bilden konstruerar emellertid en jämlik relation mellan betraktaren och den avbildade, vilket är ett oväntat fynd bland de andra. Tillsammans med bildens höga interaktionspotential och att distansen är personlig sticker den ut, även i relation till bild två som har liknande interaktionspotential men med en istället social distans. Samtidigt är subjektets agens låg i förhållande till situationen eftersom hon inte driver ett händelseförlopp framåt. Å andra sidan är hennes agens hög i handlingen att skydda sitt barn, vilket syns genom hennes kroppsspråk. Vi tolkar detta som att även om bilden till en början förefaller att inte följa

övriga bilders mönster knyter den an till iscensättningen av ett obligatoriskt moderskap och konstruktionen av kvinnokroppen som nationell symbol, där kvinnornas främsta uppgift är att säkra den *nationella familjens* framtid genom att omvårda och beskydda barnen (Eduards 2007: 83-85).

6.3. Bilder som väcker sympati

Průchová Hrůzová (2021) konstaterar att bilder på kvinnliga flyktingar oftare används för att väcka känslor, sympati och personliga kopplingar till flyktingarna. Genomgående i studien har vi funnit att bilderna innehåller symboler som kan kopplas till en västerländsk diskurs. Den västerländska diskursen som är funnen kan vara ett sätt att skapa identifikation för betraktaren gentemot den avbildade och därigenom ett igenkännande. I hälften av bilderna har vi också funnit ett nästan helt inkluderande framifrån-perspektiv, som ofta används som ett verktyg för att skapa identifikation mellan betraktare och subjekt. Dessutom är distansen i bild två social och i bild tre personlig. Detta talar för att man i bildkonstruktionen skapar en inkludering mellan betraktaren av bilden och bildens subjekt i dennes sociala värld, vilket ökar interaktionen och möjligheten till igenkänning.

Å andra sidan är flera av bilderna tagna från ett sidoperspektiv där det finns en viss distans mellan avbildad och betraktare (Björkvall 2012: 315). I bild ett kan vi även se att kvinnan skymmer sitt ansikte, vilket skapar ytterligare distans. Vidare är både bild ett och fyra tagna i helfigur, där subjektet utesluts ur betraktarens sociala krets. Däremot är kvinnorna ensamma eller visas med ett barn på alla bilder, vilket ger en högre grad av personalisering eftersom de inte är en del av en anonymiserad grupp, vilket gör det enklare för individen att identifiera sig med subjektet (Björkvall 2012: 333).

7. Slutsats

I denna uppsats har vi undersökt vilken bild nyhetsmedier ger av kvinnliga flyktingar från Ukraina. Vi har tagit reda på hur kvinnor på flykt porträtteras genom att analysera utvalda bilder från en internationell nyhetsaktör – Associated Press – som har valts ut, köpts in och publicerats i tidningen Sydsvenskans nätupplaga. Vår huvudsakliga frågeställning har varit följande:

Vilken bild ger nyhetsmedier av kvinnor på flykt från kriget i Ukraina?

För att besvara den har vi även skapat två underfrågor:

- *Vilken makt tilldelas de kvinnliga flyktingarna i diskursen och vilka villkor ställer diskursen på dem?*
- *Hur kan deras tilldelade symboliska position förstås?*

I denna uppsats har vi visat att nyhetsmediers bild av kvinnor på flykt från kriget i Ukraina tilldelar dem en underordnad position i förhållande till betraktaren: de konstrueras som sårbara och maktlösa – som offer. De är isolerade, både symboliskt och fysiskt, från sin familj. Bildernas diskurs bidrar även till att skildra dem på ett sätt som väcker känslor och sympatier. Enligt Christian Sonesson som citerades i inledningen verkar flyktingarna med *riktiga skyddsskäl* framförallt vara kvinnor, barn och äldre. Studien bekräftar den tidigare forskning som visar att kvinnliga flyktingar oftare än manliga konstrueras som sårbara och hjälpbehövande, vilket på grund av sin påverkan på den allmänna opinionen kan få stora konsekvenser för synen på individuella flyktingars rätt till skydd och därför även på asylpolitiken. Detta ger således direkt effekt på utgången av individuella flyktingars asylärenden.

Därtill visar undersökningen att de kvinnliga flyktingarna ofta skildras som mödrar, genom användningen av kulturella symboler som anspelar på en berättelse om oskuldsfullhet. Vi har visat att denna skildring är en vanlig stereotypisering av kvinnor, som genom exkluderingen av andra kvinnliga erfarenheter leder till symbolisk utplåning med direkta konsekvenser för kvinnors handlingsutrymme i samhället. Vi undrar varför Sydsvenskan har valt att köpa in och publicera just *dessa* bilder, och vilka verklighetsrepresentationer som *ogiltigförklaras* och utesluts ur berättelsen om kvinnor som flyr Ukraina. Vi anser att Sydsvenskan bör förstås som en nyhetsaktör med stor makt att diskursivt skapa och återskapa sociala maktrelationer, och att denna stereotypisering har en direkt påverkan på individers, i detta fall kvinnors, levnadsförhållanden, både i Skåne där Sydsvenskans läsare befinner sig, och i Ukraina.

Undersökningen visar också att diskursen konstruerar kvinnorna som en symbol för familjen, men inte för vilken familj som helst – den symboliska frånvaron av närstående och framställningen av kvinnorna som isolerade från sin omgivning skapar en berättelse om en *nationell* familj i uppbrott. Vår undersökning har således visat att den journalistiska diskursen konstruerar ett *obligatoriskt moderskap* för de kvinnliga flyktingarna, som i sig anspelar på den dikotomiska, könskodade arbetsfördelningen – män strider, kvinnor föder barn. Så skapas ett

anspråk på kvinnokroppen *som mamma*, vars symboliska plikt är att försvara nationen genom att föda fram och beskydda dess framtid. När kvinnorna skildras *utan* moderskapet är de passiva, men *som mammor* är de aktiva. Kvinnokroppen blir på så vis en duk på vilken kriget utkämpas, som även den har blivit invaderad av Ryssland. Detta narrativ kan få konsekvenser även utanför Ukrainas gränser, exempelvis i form av att kvinnor konstrueras som oförmögna att försvara sig själva. Dessutom innebär det obligatoriska moderskapet ett krav som frivilligt och ofrivilligt barnlösa kvinnor, såväl i Ukraina som i Skåne, inte kan leva upp till.

Vi har också visat att de kvinnliga flyktingarna diskursivt görs till en del av den västerländska gemenskapen, vilket kan skapa igenkänning för Sydsvenskans avsedda läsare. Genom en interdiskursiv berättelse om ett västerländskt samhälle placeras kriget i Ukraina i en geografiskt symbolisk närhet till betraktaren, som förstår – kan det hända *där*, kan det hända *här*. Detta påverkar det inhemska säkerhetspolitiska samtalet och debatten om alliansfrihet ideologiskt, eftersom hotet från Ryssland kommer närmare. Igenkänningen gentemot flyktingarna får också konsekvenser för hur den allmänna opinionen uppfattar de ukrainska kvinnornas legitimitet som *riktiga* flyktingar.

7.1 Förslag till vidare forskning

Genusberättelsen om ukrainska flyktingar kan jämföras med sin motsvarighet från flyktingkrisen 2015. Syriska och afghanska ungdomar beskrevs som *skäggbarn* och i den offentliga debatten lyftes frågan om att könsfördelningen bland flyktingar var skev och att det främst var män som kom till Sverige som nyanlända (Sundberg 2017; Weidmo Uvell 2015). Efter flyktingkrisen 2015 bestämde sig EU för att skapa en gemensam migrationspolitik mellan medlemsländerna, där man bland annat satsade pengar på att utöka Frontex befogenheter, skärpte reglerna för gränskontroll och ingick avtal med Turkiet för att förhindra flyktingar att ta sig in i Europa via Egeiska havet (Höglund 2020). Skillnaden mot dagens debatt om flyktingar från Ukraina är tydlig: många har offentligt gått ut och visat sitt stöd för ukrainska flyktingar, Sverige har exporterat pansarskott till Ukraina och EU har istället för stramare migrationspolitik kommit överens om att aktivera det så kallade massflyktsdirektivet som sedan sitt skapande 2001 aldrig tidigare har använts (Clarke 2022; Regeringen 2022; Rankin 2022). Sverigedemokraterna har sedan Ukrainakrigets utbrott gjort utspel om "riktiga flyktingar", vilket naturligt leder till frågan: vem är en riktig flykting (Dagens Nyheter 2022)? Vem har legitimitet nog att få fly? Och varför skiljer sig reaktionerna så mycket åt?

Vår undersökning har fångat in genusvillkoren för kvinnliga flyktingar från Ukraina. Vårt förslag till vidare forskning är en jämförande studie som undersöker diskursen om manliga, ensamkommande flyktingar från framförallt Syrien och Afghanistan under flyktingkrisens år 2015-2017 med diskursen om kvinnliga flyktingar från Ukraina år 2022 för att med en djupare förståelse besvara frågan: *vem är en riktig flykting?*

9. Referenser

9.1. Webbkällor

Abbas, H & Landelius, M (2022) Vellinge och Staffanstorp vänder helt - förbereder sig för att ta emot flyktingar. *Sydsvenskan*. 5 mars https://www.sydsvenskan.se/2022-03-05/vellinge-och-staffanstorp-svanger-helt--forbereder-sig-for-att-ta-emot-flyktingar (Hämtad 2021-04-04)

Dagens Nyheter (2022) SD krävde totalstopp för flyktingar - nu välkomnas ukrainare. *Dagens Nyheter.* 21 mars. https://www.dn.se/sverige/sd-kravde-totalstopp-for-flyktingar-nu-valkomnas-ukrainare/ (Hämtad 2021-04-06)

Ekot (2022) Rysslands attack på Ukraina. *Ekot*. 25 februari. Tillgänglig: https://sverigesradio.se/artikel/rysslands-attack-pa-ukraina (Hämtad: 2021-04-04)

Fjellman, E (2016) Het debatt om flyktingpolitiken. *Sydsvenskan*. 20 mars. Tillgänglig: https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05085920160320d796b65d42b4f2ae9683e6f68bd1fcb4&s=50859&sa=2001729&x=9c6fcbdfcd2da9c81095a3c62b1a3c56&tz=Europe/Stockholm&t=1648929662 (Hämtad 2021-04-04)

Höglund (red) (2020) EU - Gränser och Invandring. *UI Landguiden*. 1 juni. Tillgänglig: https://www.ui.se/landguiden/internationella-organisationer/europeiska-unionen/granser-och-migration/ (Hämtad 2021-04-06)

International Rescue Committee (2022) Ukraine Crisis. *International Rescue Committe.* https://www.rescue.org/topic/ukraine-crisis (Hämtad 2021-04-06)

Janzon, B (2022) Flyktingar från Ukraina vittnar om krigsbrott. *Sveriges Radio*. 28 mars. https://sverigesradio.se/artikel/flyktingar-fran-ukraina-vittnar-om-krigsbrott (Hämtad 2021-04-04)

Migrationsverket (2022) Historik. *Migrationsverket* https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Migration-till-Sverige/Historik.html (Hämtad 2021-04-04)

Rankin, J (2022) Ukraine refugees given right to live in EU for three years. *The Guardian.* 2 mars. https://www.theguardian.com/world/2022/mar/02/ukraine-refugees-right-to-live-in-eu-plan (Hämtad 2021-04-06)

Regeringen (2022) EU överens om att aktivera massflyktsdirektivet. *Regeringen.* https://www.regeringen.se/artiklar/2022/03/eu-overens-om-att-aktivera-massflyktsdirektivet/ (Hämtad 2021-04-06)

Sverige för UNHCR (2022) Fakta om Flyktingar i Världen. Tillgänglig: https://sverigeforunhcr.se/fakta-flyktingar (Hämtad 2021-04-04)

Sverige för UNHCR (2022) Ukraina i kris 2022. Tillgänglig: https://sverigeforunhcr.se/ukraina (Hämtad 2021-04-04)

Sydsvenskan (2022) Bilder från krigets Ukraina. *Sydsvenskan*. Tillgänglig: https://www.sydsvenskan.se/2022-04-26/bilder-fran-krigets-ukraina?fbclid=IwAR1P8upFjMj6ygtCFVHVf2oEA4razPLLrDl9qTyVxWYqkxt02Auc4XeFfU4 (Hämtad 2021-04-28)

Sundberg, M (2017) *SVT*. 23 februari. https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-har-hatjargonen-forandrats-pa-natet (Hämtad 2022-04-06)

Sundberg (red.) (2017) EU - Gränser och Invandring. *UI Landguiden.* https://www.ui.se/landguiden/internationella-organisationer/europeiska-unionen/granser-och-migration/ (Hämtad 2021-04-06)

Törnquist, H (2022) Gravid kvinna död efter attack mot sjukhus i Mariupol. *Svenska Dagbladet.* 14 mars. https://www.svd.se/a/Kz7PQ7/gravid-kvinna-dod-efter-attack-mot-sjukhus-i-mariupol (Hämtad 2021-04-04)

Weidmo Uvell, R (2015) *Dagens Samhälle.* 5 november. https://www.dagenssamhalle.se/opinion/gastkronika/vi-maste-prata-allvar-om-kon-i-flyktingdebatten/ (Hämtad 2021-04-06)

9.2. Artiklar och böcker

Agger, B (1991) Critical Theory, Poststructuralism, Postmodernism: Their Sociological Relevance. *Annual Review of Sociology. 17(1), 105-131* Tillgänglig: https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.so.17.080191.000541 (Hämtad 2021-04-06)

Amores, J. J., Arcila-Calderón, C. & Blanco-Herrero, D. (2020) Evolution of negative visual frames of immigrants and refugees in the main media of Southern Europe, *El Profesional de la Información*, 29(6), pp. 1–21

Björkvall, A (2012) Visuell textanalys. I: Bergström, G & Boreus, K (2012) *Textens Mening och Makt Metodbok i Samhällsvetenskaplig Text- och Diskursanalys*. 3 uppl Lund Studentlitteratur

Bergström, G & Boreus, K (2012) Innehållsanalys. I Bergström, G & Boreus, K (2012) *Textens Mening och Makt Metodbok i Samhällsvetenskaplig Text- och Diskursanalys*. 2 uppl. Lund Studentlitteratur

Bloor, M & Wood, F (2006) *Keywords in Qualitative Methods: A Vocabulary in Research Concepts*. Sage Publications. London

Blumell, L. E. & Cooper, G. (2019) Measuring Gender in News Representations of Refugees and Asylum Seekers, *International Journal of Communication*, 13, pp. 4444–4464. Tillgänglig: https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edswss&AN=000488766000032&site=eds-live&scope=site (Hämtad 2022-04-06)

Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Harvard University Press

Christensen, Søren & Daugaard Jensen, Poul Erik (2014). *Makt, beslut, ledarskap: märkbar och obemärkt makt*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Clarke, K (2022) The outpouring of support for Ukraine is a great thing. Can we show the same compassion for victims of other global crises?. *America The Jesuit Review.* 16 mars. https://www.americamagazine.org/politics-society/2022/03/16/ukrainian-refugees-border-resettlement-protection-international-law-us (Hämtad 2021-04-06)

Connell, R & Pearse, R (2015) *Om genus*. 3 uppl. Bokförlaget Daidalos. Göteborg

Eduards, M (2007) *Kroppspolitik: Om moder Svea och andra kvinnor*. 1:a uppl. Stockholm, Atlas

Fagerström, L & Nilsson, M (2008) *Genus, medier och masskultur.* 1:a uppl. Malmö Gleerup

Gallagher, M. (2014) *Media and the representation of gender*, in The Routledge Companion to Media and Gender. 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Routledge

Hirdman & Kleberg (red) (2015) Inledning. I: Roosvall, A, Widestedt, K, Hirdman, A (red.) & Kleberg, M (red.) (2015) *Mediers Känsla för Kön*. 1 uppl. Göteborg, Nordicom

Hruzova, A. P. (2021) 'What is the image of refugees in Central European media?', *European Journal of Culture Studie*s, 24(1), pp. 240–258

Kleberg, M (2015) Medieforskningens känsla för kön. I: Roosvall, A, Widestedt, K, Hirdman, A (red.) & Kleberg, M (red.) (2015) *Mediers Känsla för Kön*. 1 uppl. Göteborg, Nordicom

Leavy, P (2017) *Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches*. The Guilford Press, New York

Loescher, G (2021) Perceptions and Misperceptions of Refugees. *Oxford University Press*. Tillgänglig: https://www-veryshortintroductions-com.ludwig.lub.lu.se/view/10.1093/actrade/9780198811787.001.0001/actrade-9780198811787-chapter-5 (Hämtad 2021-04-04)

Machin, D & Mayr, A (2012). *How to do Critical Discourse Analysis: A multimodal introduction*. Sage, London

Narli, N., Özaşçılar, M. & Turkan Ipek, I. Z. (2020) Turkish Daily Press Framing and Representation of Syrian Women Refugees and Gender-Based Problems: Implications for Social Integration, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 18(1), pp. 1–21

Roosvall, A & Widestedt, K (2015) Medier och intersektionalitet. I: Roosvall, A, Widestedt, K, Hirdman, A (red.) & Kleberg, M (red.) (2015) *Mediers Känsla för Kön*. 1 uppl. Göteborg, Nordicom

Roosvall, A, Widestedt, K, Hirdman, A (red.) & Kleberg, M (red.) (2015) *Mediers Känsla för Kön*. 1 uppl. Göteborg, Nordicom

Roosvall, A, Widestedt, K, Hirdman, A (red.) & Kleberg, M (red.) (2015) *Mediers Känsla för Kön*. 1 uppl. Göteborg, Nordicom

Rosenberg, T (2002) *Queerfeministisk Agenda*. 1 uppl. Stockholm, Atlas.

Winther Jörgensen, Marianne & Philips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. 1 uppl. Lund Studentlitteratur

Bilagor